METSÄNOMISTAJA

Uusia lajeja kannattaa miettiä vasta, kun ilmasto on todella lämmennyt. **PROFESSORI KARI MIELIKÄINEN, METSÄNTUTKIMUSLAITOS**

PTT:N TALOUSTUTKA

Miksi metsäala ei kiinnosta nuoria?

Nuorilla on yksipuolinen kuva metsäteollisuudesta, eikä metsäala työpaikkana kiinnosta heitä, selviää T-Median tekemästä nuorisotutkimuksesta. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös PTT:n tutkimuksissa.

Vähäisen kiinnostuksen syynä on esiin noussut nuorten heikot ja osittain virheelliset tiedot niin metsäteollisuudesta kuin metsätaloudestakin.

Metsiin ja puuhun liittyvissä asenteissa nuorilla korostuvat pääasiassa henkilökohtainen ja toisaalta globaali näkökulma.

Metsätalouden ja metsäteollisuuden yhteiskunnallinen merkitys on sen sijaan jäänyt monelle nuorelle vieraaksi. Vaikka metsäsektori on edelleen hyvin tärkeä Suomen kansantalouden kannalta, kouluopetuksessa tätä näkökulmaa ei kyselyiden mukaan juurikaan korosteta.

Metsien ekologia sen sijaan tuodaan opetuksessa hyvin esiin. Tämä saattaa olla yhtenä syynä siihen, että luonnon monimuotoisuuden arvostus nuorten keskuudessa on korkealla, mikä on tietysti hyvä asia.

Puun hyödyntämiseen ja puupohjaisiin tuotteisiin nuoret suhtautuvat yleensä positiivisesti. Puun käytön he näkevät myönteisenä etenkin perinteisissä ja tutuissa yhteyksissä kuten pienrakentamisessa sekä huonekalujen ja paperin valmistuksessa. Saunan tai takan lämmittäminen puulla on nuorten mielestä itsestäänselvyys.

Puun käyttö suuren mittakaavan teollisessa tuotannossa on nuorille kuitenkin melko vierasta. Paperin ja kartongin tuotanto ymmärretään kyllä, mutta esimerkiksi teollinen rakentaminen ja energian suurtuotanto ovat nuorten mielestä melko vähäisiä tekijöitä puun ja puujalosteiden käytön kannalta.

PTT:n tutkimuksissa nousi esiin myös nuorten käsitysten ristiriitaisuus metsien hyödyntämisessä. Esimerkiksi melko harva nuori pitää tärkeänä metsien taloudellista hyödyntämistä. Silti nuoret edellyttävät yleisesti, että riittävä puun saanti turvataan teollisuudelle.

Nuorten vähäiset tiedot ilmenevät myös heidän näkemyksissään puun ympäristöystävällisyydestä. Nuoret pitävät puuta ympäristöystävällisenä materiaalina, mutta puun käytön ympäristövaikutukset ovat monelle epäselviä. Epävarmuutta liittyy erityisesti puun energiakäytön ympäristövaikutuksiin.

On ilmiselvää, että nuoret tarvitsevat lisää tietoa sekä puusta materiaalina että metsäsektorista kokonaisuutena ja sen eri osa-alueista. Tiedon pitää olla monipuolista ja selkeää sekä nuoria puhuttelevaa, jotta kiinnostus saadaan heräämään.

Kuluttajina nuoret ovat ympäristötietoisia, joten puun ja puutuotteiden ympäristöystävällisyyden korostaminen voi lisätä tätä kiinnostusta edelleen. Kun imago on hyvä, alkavat alan työpaikatkin kiinnostaa.

ANNA-KAISA RÄMÖ on PTT:n metsäekonomisti.

anna-kaisa.ramo@ptt.fi

Metsien hiilinielu luultua suurempi

Metsien kyky sitoa hiiltä on selvästi aiemmin luultua suurempi. MTK vaatii, että se otetaan huomioon kansainvälisissä ilmastosopimuksissa.

”Metsien odotettua voimakkaampi kasvu sitoo hiiltä huomattavasti enemmän kuin aiemmin on oletettu. Kioton ilmastosopimuksen lähtökohdat pitää siksi muotoilla uusiksi”, vaatii MTK:n puheenjohtaja **Juha Marttila**.

Tuoreen kansainvälisen huippututkimuksen mukaan metsien hiilinielu on suoraan verrannollinen puuston karttumiseen eikä metsäpinta-alan muutokseen.

”Tulokset osoittavat, että Kioton sopimuksen perusajatus metsien pinta-alan ja hiilinielun yhteydestä on väärä. Todellisuudessa hiiltä sitovat kuutiometrit, eivät hehtaarit.”

Suomessa metsäpinta-ala väheni reilulla 300 000 hehtaarilla vuodesta 2000 vuoteen 2010. Samaan aikaan puuston tilavuus kasvoi kuitenkin yli 100 miljoonaa kuutiometriä.

EU:n puusto on sotien jälkeen karttunut kaksinkertaiseksi ja puuston kasvuvauhti on tuplaantunut, vaikka metsäpinta-ala on kasvanut vain viidenneksen.

”Ilmiö on maailmanlaajuinen. Tutkimuksen mukaan maailman kokonaispuusto kasvaa, vaikka metsäpinta-ala vähenee.”

”Tuloksilla on suuri merkitys valmistauduttaessa neuvotteluihin maailmanlaajuisesta ilmastosopimuksesta”, sanoo Marttila.

Marttila vaatii, että Kioton sopimuksen perusolettamus pitää välittömästi ottaa kriittisen tarkastelun kohteeksi. Samalla tulee ryhtyä ennakkoluulottomasti kehittämään vaihtoehtoisia, biologisilta lähtökohdiltaan realistisempia malleja kansainvälisen sopimuksen pohjaksi.

Asia on erittäin tärkeä Suomelle, jolle Kioton pinta-alaperusteinen tarkastelu on erityisen epäreilu.

Durbanin ilmastokokouksen seurauksena Suomelle uhkaa tulla kymmenien miljoonien eurojen vuosittainen lasku metsäpinta-alan muutoksesta, vaikka Suomen metsät ovat suuri hiilinielu ja sitovat 40–70 prosenttia Suomen kokonaispäästöistä.

”Suomen tulisi olla aloitteellinen ja viedä asiaa aktiivisesti eteenpäin. Ilmastosopimuksen siirtyessä pienen piirin puuhastelusta kohti maailmanlaajuista järjestelyä on selvää, että metsien hiilinielut nousevat uudelleen esiin keskusteluissa.”

MT

Järeää puuta tarvitaan aina

Metsänkasvatus kestää sen verran kauan, että on mahdotonta ennustaa maailman muutoksia niin pitkälle. Viisainta on kasvattaa järeää puuta, sanoo tuotostutkija Kari Mielikäinen.

JAANA KANKAANPÄÄ

Kuusten pärjäämisestä on eri syihin vedoten huolestuttu monta kertaa viimeisten vuosikymmenten aikana, Kari Mielikäinen huomauttaa.

Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) professori **Kari Mielikäisellä** on selvät neuvot tulevaisuuden muutoksia pohdiskelevalle metsänomistajalle.

”Kasvata järeää puuta. Siitä saa suurimmat hyödyt, tuotti sitten sahatavaraa tai maisemaa.”

Järeää puuta syntyy tehokkaasti, jos taimikoista ja nuorista metsistä pidetään ajoissa huoli.

Kuusista huolestutaan aina uudelleen

Puun tuotoksen tutkimukseen erikoistunut Mielikäinen suhtautuu luottavaisesti metsätalouteen. Uhkia, kuten ilmastonmuutosta ja arvostelua väärien puulajien ja metsänhoitomenetelmien suosimisesta, hän pitää liioiteltuina.

Hän nostaa esimerkiksi huolet kuusikoiden pärjäämisestä. Kuusen parjaus näyttäisi pulpahtavan pinnalle aina, kun muutama kuiva kesä sattuu peräjälkeen.

Kuusten harsuuntuvista latvuksista huolestuttiin jo 1930-luvulla siinä määrin, että Metla päätti käynnistää tutkimuksia aiheesta.

1980- ja 1990-luvuilla arveltiin ilmansaasteiden tuhoavan kuuset.

Nyt pelätään ilmastonmuutosta ja kirjanpainajia.

”Pari kuivaa kesää ei tarkoita, että koko maa olisi siihen menossa, ettei kuusta enää kannata kasvattaa. Tuhot ovat normaali metsätalouteen kuuluva riski.”

Keski-Euroopassakin, jossa kuusikoiden tuhoriskit ovat Suomea suuremmat, kuusi on edelleen pitänyt pintansa metsätalouden kannattavimpana puulajina.

Tutut lajit sopeutuneita ilmaston muutoksiin

Suomessa ilmasto on muuttunut viimeisten tuhansien vuosien aikana monta kertaa useammalla asteella molempiin suuntiin. Tutut, nykyäänkin kasvavat puulajit ovat aina pärjänneet.

”Uusia lajeja ja eteläisiä puualkuperiä kannattaa miettiä vasta, jos ja kun ilmasto on todella lämmennyt.”

Suomen metsät muuttuvat pikku hiljaa kuusivaltaisemmiksi, sillä yhä useammalle aukolle istutetaan kuusta. Se ei ole sattumaa.

Rehevillä mailla kuusi on kannattavin valinta. Tiheä hirvikanta ohjaa joillakin alueilla väkisinkin kuusen viljelyyn. 70–80-luvuilla mäntyä suosittiin rehevilläkin mailla.

Metsävarat paisuvat entisestään, sillä kasvu ylittää jatkuvasti hakkuut.

”Puuvarojen kasvu voi jatkua vielä pitkäänkin. Suomessa kasvaa noin 100 kuutiota hehtaarilla, Tšekissä 300. Puuvaranto voisi olla täällä kaksinkertainen, ja metsät olisivat silti hyvin hoidettuja.”

KARI SALONEN

Kuusentaimien kysyntä on pysynyt viime vuodet kovana.

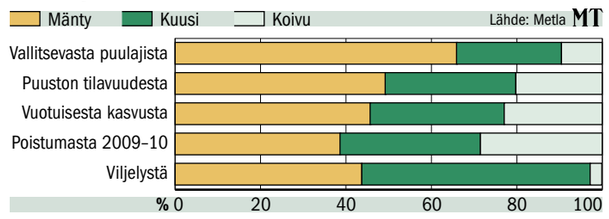

Onko luonnonarvoista varaa maksaa?

Uudesta metsälaista on Mielikäisen sanoin tulossa ”mahdottoman vapaa”. Se sallii myös huonosti käytännössä tutkitut toimet, kuten jatkuvan kasvatuksen.

Se tuskin muuttaa koko maan metsävaroja suuntaan tai toiseen, mutta professori ennustaa monen metsänomistajan pettyvän tuloksiin. Jatkuvan kasvatuksen hakkuut ovat varsin rajuja tavallisiin harvennuksiin verrattuna. Jäävän puuston varominen korjuussa voi olla kallista.

”Uusille metsänomistajille pitäisi antaa luotettavaa tietoa tai helpottaa metsäomaisuudesta luopumista.”

Mielikäinen epäilee, että metsänomistajien rahalla palkitseminen luontoarvoista ja hiilensidonnasta on taloudellisesti hataralla pohjalla.

”Tulee kyllä vaikeuksia kun tietää, miten tiukalla valtion varat ovat. Minun on vaikea nähdä miten rahat saadaan riittämään passiivisuuteen kannustamiseen.”

Energiantarve tuplasti puun kasvun verran

Tämän hetken suuntauksista Mielikäinen tervehtii ilolla puun energiakäyttöä. Energiapuun ansiosta pieniläpimittaisellekin puulle on tarvetta, vaikka selluteollisuus hiipuisikin.

”En usko että puun käyttö vähenee. Kaikki raaka-aineet maailmassa hupenevat ja kallistuvat. Jos kuitupuulla on heikon kysynnän vuosikymmen, on parempi käyttää se energiaksi kuin hakata maahan lahoamaan.”

Puun poltolla on kuitenkin rajansa. Kun puuenergian osuus nousee prosentin, vastaa se kahta miljoonaa kuutiometriä. Mielikäinen on laskenut, että Suomessa kulutetaan energiaa yhteensä kaksinkertaisesti metsien kasvun verran.

”Jos koko energiantarve katettaisiin puulla, 15 vuodessa kaikki metsät olisi poltettu.”

HENRIK SCHÄFER

Puun poltto väheni

Energian kokonaiskulutus kääntyi viime vuonna laskuun. Samalla myös puun poltto väheni.

Tilastokeskuksen mukaan taantuma laski energian kulutusta viidellä prosentilla. Energian kulutus väheni eniten teollisuudessa. Myös rakennusten lämmityksessä säästettiin, mikä johtui tavallista lämpimämmästä loppuvuodesta.

Energian tuotannon ja käytön hiilidioksidipäästöt pienenivät yli 11 prosenttia, mikä johtui fossiilisten polttoaineiden käytön vähenemisestä. Energialaitokset vähensivät etenkin hiilen kulutusta. Se tippui yli viidenneksen.

Öljyn kulutus pieneni yli 5 prosentilla, maakaasun 10 prosentilla ja turpeen 8 prosentilla.

Uusiutuvan energian käyttö laski 3 prosenttia. Sen osuus oli vajaa 28 prosenttia energian kokonaiskulutuksesta.

Puulla katettiin viidesosa energiankulutuksesta.

Puupolttoaineen käyttö pieneni yli 3 prosenttia, mikä johtui puujalostusteollisuuden jäteliemien käytön vähenemisestä ja lämmitystarpeen pienenemisestä. Vähenemisestä huolimatta puulla katettiin yli viidesosa Suomen energiankulutuksesta. Tuulivoiman osuus pysyi 0,1 prosentissa.

MT